

ОСВІТНІ ПРОЕКТИ МІЖНАРОДНИХ АРХІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ПРОГРАМИ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Рада Європи визначає сьогодні навчання впродовж життя як один з основних компонентів європейської соціальної моделі. Окрім освітньої цінності, ця концепція також є критичним чинником у сферах зайнятості й соціального забезпечення, економічного зростання і конкурентоспроможності. У її розвиток 2006 р. Європейська Комісія об'єднала різні освітні й навчальні ініціативи в єдину Програму навчання впродовж життя (Lifelong Learning Programme) [1].

Концепція навчання впродовж життя сформувалася як відповідь на виклики переходу людства від індустріальної фази розвитку до інформаційного суспільства. Основними проблемами цього переходу стали старіння актуальних знань людини внаслідок швидкої зміни технологій впродовж одного покоління, необхідність роботи з великими масивами інформації, зниження значення індивідуалізму в професійній діяльності і необхідність свідомого переходу до колективних форм співпраці. Концепція передбачає зростання інвестицій у людей і знання; набуття основних навичок, включаючи цифрову грамотність і розширення можливості для інноваційної, гнучкішої форми навчання. Мета полягає в тому, щоб забезпечити людей будь-якого віку рівним і відкритим доступом до якісного навчання. Навчання впродовж життя реалізується у формальних чи неформальних видах із метою розширення знань, поліпшення навичок і компетентності [2].

Сьогодні урізноманітнення пізнавально-інформаційних запитів найширших верств населення неможливо задовольнити в рамках існуючих форм традиційної освіти. Загострюється проблема невідповідності сформованої системи освіти новим потребам суспільства й людини, що породжує вимогу іншого підходу до організації масової освітньої діяльності дорослих – навчання повинне відповідати різнорівневим інтересам і можливостям громадян, органічно вписуватися в їхній спосіб життя, враховувати специфіку запитів контингенту.

У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення досвіду діяльності міжнародних фахових інституцій, у центрі уваги яких стан розвитку професійної освіти впродовж життя перебуває постійно.

Метою дослідження є вивчення досвіду міжнародних архівних організацій з реалізації освітніх проектів для фахівців галузі як невід'ємної складової концепції навчання впродовж життя.

Секція архівної освіти і підвищення кваліфікації (SAE – Section for Archival Education and Training) є одним із найактивніших структурних підрозділів Міжнародної ради архівів (МРА). Секція була створена 1990 р. під час роботи XI Міжнародного конгресу МРА (м. Париж, Франція) на базі

існуючого в структурі організації з 1977 р. Комітету професійної підготовки. У складі секції працюють більше 100 представників архівних навчальних закладів різних країн світу. Основною метою її діяльності є сприяння встановленню професійних контактів між викладачами архівознавства, розвиток методології освіти та різноманітних навчальних засобів.

Серед досягнень і напрацювань секції – низка успішних проектів, зокрема, міжнародних симпозіумів, присвячених актуальним питанням сучасної архівної освіти, а саме: вивчення архівознавства; програми підвищення кваліфікації архівістів; проблеми підготовки підручників; кваліфікаційні та освітні рівні підготовки архівістів; вплив політичних чинників на розвиток архівної справи та освіти; використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі; дистанційна освіта; проблеми безперервної архівної освіти; проблеми підготовки наукових кадрів; перспективи розвитку архівної науки та освіти в епоху новітніх технологій тощо [3].

Освітні проекти і програми з перших років існування є невід’ємною складовою діяльності Міжнародної федерації кіноархівів – ФІАФ (Federation Internationale des Archive du Film – FIAF). Більшість заходів спрямована на поглиблення теоретичних знань і набуття практичних навичок архівістів для збереження кіноархівної спадщини. Так, 1973 р. було започатковано проведення літньої школи в Staatliches Filmarchiv der DDR у Берліні (НДР), яка успішно пройшла тут і в наступні роки – 1976, 1979, 1984 і 1987 рр.; 1977 р. – в Det Danske Filmmuseum в Копенгагені (Данія); 1992 р. і 1996 р. – в Національному кіно- і телевізійному архіві Британського кіноінституту в Лондоні (Велика Британія); 1998 р. і 2002 р. – у Будинку Джорджа Істмена в Рочестері (США). З 2007 р. (2008, 2009, 2010, 2012, 2014 рр.) школа проводиться в Болонській синематеці (Cineteca di Bologna) та організованій у її складі кінореставраційній лабораторії L’Immagine Ritrovata в Італії [2, с. 48–49; 7]. Школа є популярним галузевим освітнім заходом: у 2007–2012 рр. тут пройшли навчання 175 учасників із 53 країн світу. Навчання ведеться англійською мовою. Програма включає теоретичну і практичну частини і вимагає певного початкового рівня знань, достатнього для її опанування. Тематика літньої школи присвячена сучасним цифровим і фотохімічним технологіям реставрації фільмів, новому обладнанню тощо. Вартість навчання у літній школі становить €2,700. У 2013 р. проходила виїзна літня школа в азієському регіоні у м. Сінгапур.

Для членів ФІАФ – представників Європи – працює також освітня мережа «Archimedia» [4]. Семінари проводяться в різних архівних установах, навчальних закладах та лабораторіях Європи.

У європейському просторі Королівська синематека Бельгії у рамках проекту EDCine (Enhanced Digital Cinema) за підтримки ФІАФ також проводить тренінги для архівістів з питань оцифрування та організації доступу до документів кіноархівів.

У Північній Америці першим спеціалізованим навчальним закладом, що пропонує курс із кіноархівної справи, стала створена 1996 р. у Будинку Джорджа Істмена (м. Рочестер, США) Школа збереження фільмів Л. Дж. Селзніка [8]. Студентам пропонується вичерпна програма, що охоплює теоретичні, методичні та практичні заняття з реставрації, догляду, обслуговування, зберігання рухомих зображень. Важливою складовою навчального курсу є опанування основ законодавства з авторського права, каталогізації різних кінодокументів: кінофільмів, сценаріїв, слайдів «магічних ліхтарів», афіш, оркестрових партитур для супроводу німих фільмів тощо.

У США спеціалізовані наукові семінари з фундаментальних аспектів архівної практики пропонує також Кіно- та телевізійний архів Університету штату Каліфорнія (м. Лос-Анджелес, США). Студенти вивчають тут дисципліни зі збереження, реставрації, накопичення фондів та управління ними, каталогізації та інформаційних систем, організації доступу користувачів та виставкової справи, застосування новітніх технологій. Після засвоєння дворічної програми і складання семінарів студенти отримують магістерський ступінь [5].

Освітній проект для країн Латинської Америки «FIAF-Ibermedia School on Wheels» спрямований на розповсюдження знань про методи та інструменти зберігання, каталогізації та доступу до рухомих зображень з метою забезпечення збереження південноамериканської аудіовізуальної спадщини. З 2004 р. фахівці з Аргентини, Болівії, Бразилії, Колумбії, Куби, Чилі, Мексики, Парагваю, Перу, Пуерто-Ріко та Уругваю пройшли низку тематичних курсів різного рівня. Важливою особливістю цього проекту є можливість фінансової підтримки учасників за рахунок організаторів [7].

Серед останніх освітніх заходів ФІАФ варто відзначити тижневу Індійську школу збереження і реставрації кінофільмів, яка пройшла у лютому 2015 р. у м. Мумбаї (Індія). Навчання було організоване Фондом кіноспадщини Індії за підтримки Кінофонду Мартіна Скорцезе, Болонської синематики та лабораторії L'Imagine Ritrovata. Навчання, призначене для архівістів Індії, Шрі Ланки, Бутану та Непалу, було спрямоване на сприяння збереженню індійського кіно. Десятимодульний курс складався з теоретичних лекцій та практичних занять, які проводилися фахівцями з усього світу. Його вартість – \$1000. Індійська школа підтвердила актуальність подібних заходів, зібравши 40 учасників замість 25 очікуваних [5].

Отже, міжнародні архівні організації мають потужний освітній потенціал для галузі, який є важливою складовою концепції навчання впродовж життя і дозволяє створювати умови для формування гнучких освітніх траєкторій і вирівнювання доступу до якісної освіти на всіх рівнях освітньої системи. Включення України у систему цих проектів повинно стати вкладом у подальшу демократизацію суспільства, а також сприяти посиленню позиції людини в професійній діяльності.

Список використаних джерел та літератури

1. *Карпенко М.* Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика [Електронний ресурс]: аналіт. записка / М. Карпенко // Гуманітарний розвиток / Нац. ін-т стратегічних досліджень. – Електрон. дані. – Київ, [б. р.]. – Режим доступу: World Wide Web : URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/252>. – Мова укр. – Назва з екрану. – Бібліографічний опис: 18.04.2015.
2. *Прокопенко Л. С.* Основні напрями діяльності Міжнародної федерації кіноархівів / Л. С. Прокопенко, Л. І. Крюкова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2008. – № 4. – С. 39–54.
3. *Прокопенко Л. С.* Основні напрями діяльності Секції архівної освіти і підвищення кваліфікації Міжнародної ради архівів / Л. С. Прокопенко // Участь молоді в розвитку економіки та суспільства України : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, 10 берез. 2010 р. / за ред.: С. О. Гуткевич, Т. Л. Мостенської. – Київ : НАКККиМ, 2010. – С. 161–163.
4. Archimedia programme [Electronic resource] // FIAF The Federation Internationale des Archives du Film = International Federation of Film Archives = Federacion Internacional de Archivos Filmicos / ed. Ch. Dimitriu ; wesmaster B. Charles ; developed by DAD ; art direction : Signes Particuliers S. A. – Electronic data. – [Brussels], 2002. – Mode of access: World Wide Web : URL : <http://www.fiafnet.org/uk/education/Archimedia/program.html>. – Eng., fr., sp. – The title from the screen. – Bibliogr. description based on: 18.04.2015.
5. Education. UCLA (University of California, Los Angeles) Film and Television Archive [Electronic resource] // Federation Internationale des Archives du Film = International Federation of Film Archives = Federacion Internacional de Archivos Filmicos / ed. Ch. Dimitriu ; wesmaster B. Charles ; developed by DAD ; art direction : Signes Particuliers S. A. – Electronic data. – [Brussels], 2002. – Mode of access: World Wide Web : URL : <http://www.fiafnet.org/uk/education/ucla.html>. – Eng. – The title from the screen. – Bibliogr. description based on: 18.04.2015.
6. *Farinelli G. L.* Film Restoration Summer School / FIAF Summer School 2007 / G. L. Farinelli, D. Pozzi // Journal of Film Preservation. – 2007. – № 73 (April).
7. *Giuliani L.* African Heritage and the School on Wheels Experience / L. Giuliani // Journal of Film Preservation. – 2013. – № 89 (October).
8. L. Jeffrey Selznick School of Film Preservation [Electronic resource] // Federation Internationale des Archives du Film = International Federation of Film Archives = Federacion Internacional de Archivos Filmicos / ed. Ch. Dimitriu ; wesmaster B. Charles ; developed by DAD ; art direction : Signes Particuliers S. A. – Electronic data. – [Brussels], 2002. – Mode of access: World Wide Web : URL : <http://www.fiafnet.org/uk/education/selznick.html>. – Eng. – The title from the screen. – Bibliogr. description based on: 18.04.2015.